

از سیاست بنده کاملاً مستحضر میباشند در نتیجه این خدمات جز تحمل نا ملائمت و حمله و اعتراض و جز بی انصافی چه در مجلس و چه در جراید و خارج چیزی ندیده ام این راهم از راه عشق و علاقه بمملکت تحمل میکنم و هر نا ملائمی را بر خود گوارا میدارم. اینجا آقای ملک الشعرایک سابقه در مجلس گذاشتند و یک شعری را قرائت فرمودند بنده هم بی مناسبت نمیدانم بایشان تاسی کنم و استشهدا نمایم باین شعر حافظ که میفرماید (ناز پرورد تنعم نبرد راه بدوست عاشقی شیوه رندان بلا کش باشد) (بعضی از نمایندگان - صحیح است احسن)

**رئیس الوزرا** - چون مسئله انتخابات را دولت از وظایف اولیه خودش میدانند و موقع آنهم نزدیک است لایحه اعتبار آنرا تقدیم فوریت او را هم تقاضا دارم (تسلیم نمودند)

**رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه)**

**سلیمان میرزا - آقای قوام السلطنه** چون خیلی عصبانی بودند سه مرتبه یک لغتی را تکرار فرمودند بنده مطابق نظامنامه داخلی حق دارم بایشان یاد آوری کنم آن لغتشان را پس بگیرند و آن لغت بی انصاف بود ولیکن چون ایشان خیلی در صدمه هستند بنده از این تقصیر ایشان صرف نظر میکنم و به عفو این جمله بایشان منت میگذارم (از طرف نمایندگان - احسن)

**رئیس - بقیه مذاکرات** میماند برای فردا (مجلس سه ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد)

**رئیس مجلس - مؤتمن الملك**

**جلسه ۲۳۹**  
**صورت مشروح مجلس**  
**یوم چهارشنبه ۱۶ حوت**  
**۱۳۰۱ مطابق ۱۹ رجب**  
**۱۳۴۱**

(مجلس یکساعت و نیم قبل از غروب بریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید)  
صورت جلسه یوم سه شنبه ۱۵ حوت را آقای امیر ناصر قرائت نمودند

**رئیس - آقای سردار معظم کردستانی (اجازه)**

**سردار معظم کردستانی** عرض بنده راجع بقسمت کردستان است و پس از تصویب صورت جلسه اجازه فرمائید عرض کنم.  
**رئیس - نسبت بصورت جلسه ایرادی نیست؟**  
مذاکرات در ماده اول پروگرام دولت هنوز ختم نشده است

**آقای نصرت الدوله در ماده اول حرفی داشتید؟**

**نصرت الدوله - بلی در مقابل اظهارات شاهزاده سلیمان میرزا توضیحاتی میخواستم عرض کنم هر وقت موقع است اجازه فرمائید عرض کنم**

**رئیس - حالا موقع است بفرمائید نصرت الدوله - بنده خیلی تأسف دارم اظهاراتی که بنده دیروز عرض کردم در جوابی که حضرت والا شاهزاده سلیمان میرزا در مقابل عرایض بنده فرمودید عرایض بنده را درست تعبیر فرمودید ایشان فرمودند اکثریت سابق که عجالتاً اقلیت شده اند قدری فراموش کار شده و تندی و حرارت را پیشه خود نموده اند**

**در صورتی که بنده خیلی ساعی بودم و محتاج بزحمت هم نبودم که هیچ نوع حرارتی اظهار نکنم و به هیچ وجه تندی و حرارتی هم نکردم زیرا عرض کردم که غیر از خواستن توضیحات هیچ نظر دیگری ندارم**

**و اگر توضیح میخواهم برای این است که از تردید بیرون آمدم و این بیرون آمدن از تردید من همانطور که احتمال اظهار مخالفت درش میبود احتمال اظهار موافقت هم میبود پس از عرایض بنده هیچ تندی و حرارتی درش نبود. اما آنطور که شاهزاده سلیمان میرزا فرمودند اکثریت سابق فراموش کار شده است اجازه میفرمایند عرض کنم**

**اقلیت خوش حافظ است و اکثریت هم دامنه تنقید را خیلی ادامه میدهند منتهی اگر امروز شاهزاده سلیمان میرزا جزء اکثریت و طرفدار دولت جدید شده اند و نسبت بسدولت نمیتوانند تنقیدی بنمایند نسبت بیک قسمت از همکاران خود تنقید میفرمایند.**

**آقای وزیر امور خارجه مقصود بنده را بهتر ملتفت شدند و همانطور که ایشان فرمودند بنده استیضاح نکردم سؤالاتی کردم که میدانستم جواب هم دارد و این مسئله هم معمول بوده است که هر وقت یک و کیلی تعقیب یک سیاستی را مینمایند باید وسایلی برانگیزاند تا دولت یا اشخاصی را که مسؤول اجرای سیاست هستند و ادار کنند که اظهارات خودشان را در معرض افکار بطور آشکار بنمایند.**

**بنده همین نظر را داشتم و در قسمتی که راجع باقتصادیات و سیاست عرض کردم شاهزاده سلیمان میرزا همچو فرض نموده اند که بنده خواسته ام عملیات اقتصادی دیگران رنگ سیاسی داشته باشد یا بالعکس عملیات سیاسی آنها رنگ اقتصادی داشته باشد در صورتی که بنده مقصود این نبود**

چون مطلب مهم است خواستم توضیح بدهم مقصودم این بود که اوضاع اقتصادی ما هیچ وقت بی رنگ سیاست خارجی نبوده است و ما هیچ وقت نتوانسته ایم در مملکت خودمان بفکر این بیفتیم که راه آهن بسازیم

**بدون اینکه وحشت داشته باشیم این ساختن راه آهن بکدام سیاست بر میخورد یا مواجه بکدام مشکلات خواهیم شد از ناحیه فلان سیاست خارجی و در حقیقت نقطه نظرم از این مطلب راجع بداخله مملکت بود که باید ما هر چه بیشتر سعی کنیم سیاستی رایج بگیریم که اوضاع اقتصادی ما بکلی خارج از سیاست خارجی باشد یک مسئله دیگر این است که حضرت والا ایراد فرمودند و خیلی هم در ایرادشان اصرار فرمودند این بود که چه شده است یک دولتی که تازه روی کار آمده و هنوز پروگرامش نگذشته است با وحمله میکنند.**

**اینجا دو مسئله است. اولاً سؤالاتی که بنده کردم در مقابل آن سؤالات فوری عمل نمیخواستم. قصدم این بود که قبل از شروع بعمل عقاید هیئت دولت را بدانم و این محتاج به بحث زیاد نیست زیرا ممکن بود مثلاً آقای وزیر امور خارجه در چهل روز قبل که کابینه تشکیل شد تا امروز یک عقاید روشنی نسبت بیک سیاستهایی داشته باشند و بنده سؤالاتی که کردم قصدم این نبود که چرا تا کنون عمل نکرده اند خواستم طرز عمل کردن ایشان را بدانم و باین ملاحظه ایراد حضرت والا وارد نیست اما نسبت بفکر و اظهار عقیده تصدیق میفرمائید**

**که اگر پروگرام دیروز یا دو روز قبل در مجلس مطرح شده است هیئت محترم دولت چهل روز است معرفی شده و رسمیت دارند و در این مدت موقع برای مطالعه و تعمق برای تهیه زمینه داشته اند این بود توضیحاتی که میخواستم نسبت بعرایض خودم بعرض آقایان برسانم. یک مسئله دیگر هم راجع بکردستان بود که شاید نماینده محترم کردستان که احق و اولی هستند در ضمن توضیحات خودشان آنرا بیان فرمایند ولی همینقدر عرض میکنم وقتی که بنده خطر استقلال کردستان را گوشزد آقایان میکردم مقصودم کردستان ایران نبود و اینکه اگر فلان آدم یک خیالی کرده باشد بمجزد خیال او ما نباید در وحشت بیفتیم من این عقیده را ندارم برای اینکه اگر ادای ایرانی که در نقاط دیگری غیر ایران زندگانی می نموده اند اگر امروز بخمال تشکیل دولت مستقلی میافتند باید دید روح این استقلال خواهی از کجاست من نمیدانم و تردید دارم که اگر حقیقتاً بطور تحقیق و رفراندام از اکرادی که در**

تحت سلطه عثمانی بوده اند سئوال کنید که استقلال در همسایگی بین الزهرین برای خودشان میخواهند یا خیر میخواهند در تحت سلطه عثمانی باشند چه جواب خواهند داد و کدام را قبول خواهند کرد بلکه میتوانم عرض کنم که شاید آنها دارای عقیده مخالف استقلال باشند اینستکه ما باید در این ترتیبات روح حرکات و روح اقدامات را در نظر داشته باشیم و بدانیم که این قبیل وقایع و پیش آمدها و این قبیل افکار ممکن است در آتیه یک لحظه هائی بما وارد آوند و بهتر اینستکه تازود است دولت ما در این باب فکری بکنند و یک عقیده اتخاذ نماید بخود آقای ذکا عالمک هم امروز عرض کردم باشخاصی هم که ذی نفع بودند ما صریحاً گفتیم که دولت ایران نمیتواند کردستان را بایک نظر خوبی بشناسد.

**رئیس - آقای شیخ العراقین زاده (اجازه)**

**شیخ العراقین زاده - بنده موافقم اگر توضیحات حضرت والا بطور مخالفت تلقی شود بنده میتوانم عرایض خودم را عرض کنم و اگر من باب توضیح باشد باید یک نفر مخالف صحبت کند بعد بنده عرایض را عرض کنم**

**رئیس - آقای دانش (اجازه)**

**آقا میرزا محمد خان دانش - بنده عرضم راجع بکردستان بود که شاهزاده نصرت الدوله فرمودند دیگر عرضی ندارم.**

**(جمعی از نمایندگان مذاکرات کافی است)**

**رئیس - ماده دوم قرائت میشود (بشرح ذیل قرائت شد)**

**ماده دوم - تسریع در تهیه وسائل انتخابات دوره پنجم و مراقبت در صحت جریان آن.**

**رئیس - آقای آصف الممالک (اجازه)**

**آصف الممالک - اجمال و اختصار ماده دوم پروگرام دولت از طرفی و اهمیت امر انتخابات از طرف دیگر سبب شده که بنده در اینجا قسمتی از اوقات مجلس را بنوبه خود اشغال و عراضی که در اینباب دارم بعرض آقایان برسانم**

**البته این ماده در نظر یک قسمت از آقایانی که اکثریت مجلس را تشکیل داده اند و یا در تنظیم پروگرام دولت شرکت داشته اند شاید ابهام واجمالی نداشته باشد لیکن برای بنده و یکمده دیگر که در تنظیم پروگرام شرکت نداشته ایم و توضیحاتی هم در اینباب نشنیده ایم خالی از ابهام و**

اجمال نیست از این جهت اگر بنده در زمینه و طرز اجرای این ماده اظهاراتی بکنم نباید آقایان از راه مخالفت تصور فرمایند زیرا من معتقدم یک نفر نماینده که میخواهد در مسئولیت دولت شرکت داشته باشد و مقدرات آتیه مملکت را معین کند باید قابل به تحقیق باشد نه معتقد به تقلید و باین جهت اگر عرایضی میکنم از باب مخالفت نیست بلکه برای اطلاع از تصمیمات دولت است .

راجع باین ماده . ماده دوم - پرگرام دولت دو چیز را وعده میدهد یکی تسریع در تهیه وسائل انتخابات . یکی هم مراقبت در صحت جریان آن .

راجع به تسریع تهیه وسائل انتخابات مطابق پیشنهادی که دیشب از طرف آقای رئیس الوزراء در خصوص خواستن اعتبار تقدیم مجلس شد دیگر عرضی نمی توانم بکنم زیرا قبل از هر چیز ایفاء بعمل نمودند و امیدوارم بزودی مقدمات امر انتخابات فراهم شود و شروع کنند لیکن در عین حال میخواستم تذکر بدهم که تنها گرفتن اعتبار کافی نیست و تک مقدمات دیگری هم از قبیل تأکید بحکام و مأمورین ایالات و ولایات لازم است که در موقع اعلان انتخابات عذر تراشی هائی که سابقاً معمول بود نکنند و فوری شروع بانتخابات نمایند و همچنین تهیه اوراق و لوازم انتخابات که باید در مرکز تهیه شود و همچنین معتقدم که انتخابات در مرکز ولایات یکمرتبه شروع شود و مقارن یک موقع خاتمه یابد که لااقل تا خاتمه مجلس چهارم لا محاله اکثریت نمایندگان جدید در مرکز حاضر شوند که فترت پیش نیاید .

خطرات فترت را همه آقایان خوب میدانند و بنده هم نمی خواهم در این باب تذکر بدهم البته هر چه زودتر انتخابات خاتمه یابد که در موقع ختم دوره چهارم و کلای دوره پنجم در مرکز حاضر شوند بهتر است . اما راجع بمراقبت در صحت جریان انتخابات . صحت انتخابات از دوره حاصل می شود . یکی از راه پیش بینی هائی که در قانون انتخابات باید شده باشد . قانون انتخابات ما چنانچه در ادوار گذشته هم تجربه کردیم یک نواقص داشت که اغلب آقایان مطلعند و اگر در دوره های گذشته یک سوءاستفاده هائی شده باشد بواسطه همان نواقص بوده است و همین جهت بود که در ابتدای همین مجلس یک قسمت از نمایندگان تجدیدنظر در قانون انتخابات را لازم دانسته و کمسیون هم برای تجدید نظر در قانون انتخابات و اصلاح نواقصی آن انتخاب شده قریب یکسال هم آن کمسیون برای اصلاح

و تکمیل نواقص آن سعی و مجاهدات کرد ولی متأسفانه بواسطه اختلاف نظرهای آن قانون از مجلس نگذشت و باین ضیق وقت مجلس چهارم هم تصور نمیکنم در این دوره بگذرد که انتخابات دوره پنجم در روزی آن قانون خاتمه یابد پس صحت جریان انتخابات بر میگرود بمراقبت و نظارت دولت .

بعقیده بنده صحت جریان انتخابات وقتی وجود خارجی پیدا میکند که مامضین باشیم در موقع انتخاب آزادی کامل باهالی داده میشود و از طرف هیچ حکومت و متنفذی مداخلاتی در امر انتخابات بعمل نخواهند آمد .

زیرا انتخابات یک حق مشروعی است که فقط بملت تعلق دارد و دولت جز برای ممانعت از سوء عملیات بعضی اشخاص متنفذ و حکام از طریق دیگری حق مداخله در انتخابات ندارند آنها هم باز ایستای بموجب تقاضای هیئت نظار باشد که مسؤل انجام انتخابات هستند و الا بهر عنوان که در انتخابات مداخله شود آن انتخابات از صورت طبیعی خودش منحرف میشود و آن رانی توان یک انتخاب حقیقی و واقعی دانست . بنده هیچ تردیدی ندارم که آقای رئیس الوزراء در مورد انتخابات تصمیم دارند بی طرف باشند ولی حرفم در این است که نمیتوانم اطمینان داشته باشم در ایالات و ولایات آنطوریکه آقای رئیس - الوزراء تصمیم دارند راجع بانتخابات بی طرف باشند و یک عده حکامی که شاید هنوز هم خود را فعال مایشاعی دانند این تصمیم را کاملاً بموقع عمل گذارند .

آیا می توان مطمئن بود که حکام و مأمورین در موقع انتخابات مداخله و اعمال نفوذ نمیکنند و این حق حاکمیت ملت را بطریق هدیه و عطایا یا یک قسم معاملات دوستانه ب دیگران تفویض نمی کنند ؟

و باز میخواهم بفهمم که آیا دولت اصولی اتخاذ نموده است که اگر این قبیل اتفاقات رخ داد جلو گیری کند ؟

البته اصول بیطرفی در انتخابات محققاً بسیار خوب است و بهترین اصلی است که باید دولت اتخاذ کند ولی باید این اصل بایک ترتیبات صحیح و یک اساس محکمی محفوظ بماند و همان طور که آقای وزیر خارجه دیروز اظهار نمودند در تحت یک تأثیرات و یک احساساتی این بی طرفی از بین نرود .

البته مسئله انتخابات یک مسئله مهمی است و بنده و سایرین هم حق داریم اگر در موضوع انتخابات آتیه تا اندازه نگران باشیم و بمثل معروف از کسی سؤال کردند کردند از چه ترسیدی گفت از آن چه دیدم . بنده همه علاقه مذدان حق داریم

نسبت بانتخابات آتیه نگران باشیم زیرا در تغییر یک ماده قانون انتخابات که راجع بعملی بود و کیل بود و کمسیون تجدید نظر در قانون انتخابات این مسئله را در قانون انتخابات جدید پیش بینی نمودند و یک عده منتظرالو کاله و اشخاصی که معتقد نبودند که نماینده در محل خودش معروف و از آنجا انتخاب شود بقدری این مسئله بدانفقه آنها تلخ آمد که در اطراف این تغییر هجوم هائی بمانودند و تقریباً کمسیون را هم از یک قسمت تعرضات بی نصیب نگذاشتند در صورتیکه کمسیون هیچوقت نمیخواست یک حق مشروع کسی را از دست او بگیرد بلکه مقصود کمسیون از این تفسیر این بود که بعیثیات و اعتبارات نمایندگان ملت بیفزاید و اطمینان و اعتماد عموم افراد ملت را بیشتر بطرف آنها جلب کند علی ایحال در این قسمت بنده نمی خواهم زیاد عرایض عرض کنم ولی همیشه خاطر آقای رئیس الوزراء و سایر آقایان وزراء را باین مسئله متوجه میکنم که موضوع انتخابات یک امر مهمی است و باید هر قدر ممکن است در این باب دقت فرمایند و اصلی را که اتخاذ میفرمایند اصلی باشد که بتواند چه در مرکز و چه در سایر نقاط آن اصل را اجرا کنند و همانطور که عرض کردم چون از نیت دیات و تصمیمی که راجع بامر انتخابات در نظر گرفته اند مسبوق نیستم خیلی ممنون میشدم اگر آقایان وزراء یا آقایانیکه بهتر از من از نظر دولت اطلاع دارند بیک توضیحاتی میدادند بلکه بنده و سایر آقایانیکه از امر انتخابات نگران هستند مطمئن میشدیم .

**رئیس - آقای تدین**

(اجازه)

**تدین -** چون آقای ملک الشعراء نماینده محترم در جلسه گذشته در ضمن مذاکره در کلیات اشاره بماده ۲ پروگرام نمودند و دو موضوعاً مطرح و بحث قرار دادند بنده لازم می دانم اول جواب ایشان را عرضکنم بعد وارد بشوم در اظهار عقاید خودم .

ایشان دواعراض در این ماده فرمودند اعتراض اول این بود که انجام امر انتخابات و تسریع در وسائل انتخابات از وظایف حتمیه هر دولت است و علت اینکه در پروگرام ذکر شده است چیست ؟

اعتراض دومشان این بود که چرا ذکر کلمه بی طرفی نشده و بمراقبت در صحت جریان انتخابات اکتفا شده است بعد از واضح شدن این دو موضوع در ضمن بیاناتشان مکرراً اعتراض کردند و یک کلمه را زیاد تکرار نمودند و در جلسات گذشته هم آن کلمه تکرار شد و بعقیده بنده ذکر این کلمه هیچ مورد ندارد و آن کلمه ( کلمه هوچی است ) که مکرراً ایشان

فرمودند . هوچی و هوچی ها . این مسئله را باصراحه عرض میکنم که این کلمه اسم جدیدی است که از مدتی باین طرف روی جماعت آزادی خواه گذارده شده و یک اصل مسلمی است در دنیا که هر موجودی در عالم خلقت طبعاً دارای یک ضدی است .

حالا باید به بینیم این هوچی ضدچی است ؟

بعقیده بنده من هوچی ضد - (چیوچی است) . . . .

**مدرس -** ضد نیستند مراد فند . **تدین -** خیر ضد یکدیگرند . هوچی وقتی دید چیوچی چیو میکند او هم هو میکند و هر وقت چیوچی در مملکت نبود هوچی نخواهد بود .

چندی قبل یکی از منتقدین در این زمینه بامن صحبت میکرد که این هوچیها چه میکنند ؟

چرا اعتراض میکنند ؟ من در جواب گفتم البته در هر جماعتی خوب و بد هست ولی بطور کلی اگر همین هوچی نباشد باید در یکی از مساجد بزرگ ختم مشروطیت را گرفت .

حالا از این مسئله میگذریم علت این که دولت در پروگرام خودش ذکر کرده است تسریع در تهیه وسائل انتخابات این است که در قانون انتخابات سابق ذکر شده است که ۳ ماه بآخر دوره مانده باید اعلان انتخابات منتشر شود از آن طرف هم همان طور که آقای آصف الممالک تذکر دادند مدتی در کمسیون تجدیدنظر در قانون انتخابات در قانون انتخابات سابق مذاکره گراتی بعمل آمده و بالاخره راپورتی تقدیم مجلس شد و همان طور که اشاره فرمودند مدتی راجع بیکی از دو ماده اش که تغییر کرده بود اختلاف نظری در بین بود در جلسات عیدیه مذاکره شد که آیا جزء دستور باشد یا نه و بالاخره تا این تاریخ هنوز تکلیف قانون جدید انتخابات معلوم نشده است .

ممکن است گفته شود دولت بآن چکار دارد اگر تا اول حمل قانون انتخابات جدید از مجلس گذشت مطابق آن انتخابات را شروع و خاتمه دهند اگر هم نگذشت از اول حمل مطابق قانون انتخابات سابق انتخابات را شروع مینمایند .

ولی اینجا مقدماتی لازم است مخصوصاً با فراهم نبودن وسائل کامل برای مقدمات اقل یا نوزده روز قبل از موقع قانونی دولت باید تکلیفش معلوم باشد که وسائل را کاملاً فراهم کند و آقای آصف الممالک وسائل را کاملاً اظهار کردند و بنده محتاج نمی دانم تکرار کنم .

یکی از آن وسائل طبع و تعرفه است تعرفه را که دولت طبع میکند باید



این ماده سه فقره دارد - يك فقره ترتیب اصالت سرباز گیری رئیس - خوب است توضیح بدهید مقصود جناب عالی از این بیسیان چیست ؟

**مدرس -** عرض کردم آقایان مسئله را توی مخالفت و موافقت و رأی بگیرند رأی نگیرند انداختند و بالاخره بازی فرض کردند گرچه اگر آقایان مایل نباشند که من صحبت بدارم چندان اوقات تلخ نمیشود .

عرض عرضم این بود اینکه آقایان سردار فخر فرمودند مذاکرات کافی است بنده مقصودی از صحبت کردن نداشتم و میل داشتم نظریات خود را در این ماده عرض کنم تا انشاء الله در موقع اجراء هم نظریات ملحوظ شده باشد

**سردار فخر -** بنده همچو چیزی نگفتم .

**رئیس -** کسی که اسم مخالفت و موافقت را اینجا برنده بودم **مدرس -** بنده نشنیدم **رئیس -** بنده چند دفعه از شما پرسیدم مخالفت یا موافقت فرمودید موافقت و حال آنکه اسم جناب عالی را در جزو مخالفین نوشته بودند .

**مدرس -** عرض کردم در يك قسمتش مخالفم

**رئیس -** این عنوانی که میفرمائید مثل این است که بنده خدمت سرکار يك بی ارادتی کرده باشم

**مدرس -** خیر من میخوام و گفتم آقایان می گفتند مذاکرات کافی است مثل این بود که بنده میخوام يك مذاکرات کلی بکنم در صورتیکه بنده مقصودی نداشتم و میخواستم نکات لازمی را در این ماده تذکر بدهم و مخصوصاً میخواستم در حضور آقای وزیر جنگ هم عرضی کرده باشم و چون دیدم آقایان وقت را میخواستند از دست بدهند از این جهت بعنوان مخالف اجازه گرفتم که عرض خود را عرض کنم و نظریه موافقت و مخالفت آقایانیکه می گفتند مذاکرات کافی است این عرض را کردم والا حضرت عالی که نفرمودید مذاکرات کافی است

و کیفیت کان - این ماده سه فقره دارد يك فقره ترتیب اصلاح سرباز گیری و يك فقره دیگر مسئله اسلحه و فقره دیگر هم اسباب و آلات جنگی بنده باین ترتیبیکه امروزه راجع باسلحه معمول و مرسوم است جدا مخالفم زیرا با این کیفیت حاضر هیئت يك پولهای از ایران بخارج می رود و يك اسلحه های گه گه قدیمی با بخارج زیاد وارد این مملکت میشود که پس از چند صباح دیگر ارباب بکار نمیخورد .

بنده از این دولت یا هر دولت دیگری امیدوارم و منتظرم که سعی اساسی در ترتیب اسلحه بنماید یعنی يك شالوده بریزد ولو با هر قدر مخارج هم باشد که يك اساسی برای تأسیس اسلحه ترتیب دهند و يك کارخانه با هر قدر مخارج خطیری هم که باشد در ایران دائر کنند .

حالا اگر این لفظ اسلحه که در این ماده هست بر این معنی دلالت دارد بنده عرضی ندارم و اگر دلالت ندارد باید کوشش کرد که بنده با این ترتیب اسلحه موافقت والا اگر بنا باشد مثل سابق با مخارج گزافی يك اسلحه های اسقاط وارد این مملکت بشود و پس از چندی ببرد نخورد یا دائم محتاج باشیم که تجدید کنیم هیچ فایده ندارد و بنده بکلی مخالفم زیرا اساسی نیست اما مسئله اصلاح ترتیب سرباز گیری می دانید سرباز يك لفظی است که بمناسبت حقیقتش بلسان فرس این اسم را گذارده اند و تعبیر عربی او مجاهد است و فارسی اش سرباز است و این يك تکلیفی است متعلق به هر کسی که حافظ و پاسبان و محب مملکتش است و بنده با این ترتیبی که تا کنون بطریق بینیجه و داوطلب معمول بوده با هر دو مخالف بودم زیرا سرباز داوطلب مثل نوکر گرفتن است که بنده میخوام عرض کنم مسئله سرباز گیری باید تکلیفی برای همه افراد مملکت باشد یعنی اهالی برخود لازم بدانند که بمملکت خودشان خدمت نظامی بکنند و امیدوارم اساس لایحه که منظور نظر دولت است مبتنی بر همین اصل باشد که تمام افراد مملکت از روی عشق و محبت و اختیار قبول این خدمت را بکنند .

این مسئله از چه راه می شود ؟ از این صورت میگیرد که يك شرائطی منظور نظر باشد اقلان محفوظیت اخلاق افرادیکه وارد این خدمت میشوند .

اگر محفوظیت اخلاق دیانتی و غیر دیانتی آنها محفوظ باشد البته هر کس مایل است که اولادش مشغول این خدمت باشد چنانچه مخصوصاً در مملکت عثمانی دیدیم که در سربازخانه هایشان چقدر متوجه این نکته بوده اند و چقدر مراقبت و اهتمام داشتند که اخلاق جوانها برفوق دیانت و بقضای آنچه که صلاح مملکت است محفوظ بماند و این مسئله را بنده بقدری اهمیت میدهم که با مراعات او ممکن است ما دارای میلیونها قشون بشویم و بالعکس با عدم مراعات این نکته ممکن است يك مفاسدی تولید شود که ضرر عمومی متوجه بمملکت شود و اگر تمام افراد جوانها همه تحت سلاح برونومراقبت در طرز اخلاق آنها نشود در يك زمان مختصری دارای مفاسد اخلاقی خواهند شد که دیگر هیچ چیز جلوگیری آنها نخواهد بود این يك مسئله بود که بنده در این لایحه ترتیب سرباز گیری عمومی که انشاء الله الرحمن بزودی موفق خواهیم شد خواستیم پیش بینی کرده

بنده مسئله عقیده ام این است هر دولتیکه تشکیل میشود باید از روی اصول مشروطیت تکیه گاهش مجلس شورای ملی باشد هیچ چیز غیر از مجلس شورای ملی در بردن و آوردن يك دولتی مؤثر نباشد اعم از آنتریکه های داخلی یا خارجی یا بالاخره بعلمیاتیکه مخالف اصول مشروطیت باشد پس از آنکه دولتی تشکیل شد باز در مرحله ثانی بنده معتقدم تا زمانی که آن دولت تصدی امر است باید معتقد و محترم باشد و این مسئله هم منافی نیست با اینکه يك اقلیتی در مقابل اکثریتی از اظهار موافقت خود داری نکنند بلکه بالاتر عرض میکنم مخالفت بکنند در هر حال نسبت بمقام دولت هر کس باشد باید تا وقتیکه اکثریت مجلس باو اعتماد دارد نهایت اهتمام را کرد که محترم و مقتدر و صاحب نفوذ باشد و امیدوارم سوره تفاهاتی که ممکن است تولید شود باشد رفع شود و بر تمام آقایان ثابت شود این جمعیتیکه فعلاً در اقلیت هستند همانطوریکه قبل ازین آقایان اظهار کردند يك اقلیت مثبتی باشد یعنی نه اینکه اظهار عقیده نکنند یا نظریه خود را بکنند و عقیده بنده این است اگر در مقابل اکثریت مجلس يك اقلیتی نباشد دولت دوام ندارد و عرض خیلی کوتاه است زیرا نمیدانم تکیه گاهش کیست و ابتداء او مجلس چون خیلی مشکل است که بین نمایندگان از هر جهت توافق نظر سیاسی حاصل شود .

ما يك اقلیت لاجوجی امیدواریم نباشیم یعنی اگر يك اوج مفیده از طرف دولت مجلس پیشنهاد شود ما نخواهیم گفت چون مخالف دولت هستیم از این جهت آن لایحه مفید نرارد میکنیم . و باو رأی نمیدهیم .

**مقصود از اقلیت مثبت این است وقتی که دیدیم امتیاز فقط بحال مملکت نافع است و دولت در این باب پیشنهادی بمجلس کرده من باید با کمال جدیت بانظریه دولت موافقت کنم نه این که در مخالفت خود لجاج و مصر شده و لو برخلاف مصالح مملکت هم باشد با دولت مخالفت کنیم . نه - ما این عقیده را نداریم .**

برای همین است که من و رفقای من در رفقای من خیال نداریم در موقع رأی رده آبی بدهیم برای چه ؟

برای این که رفقای من قبلاً فرمودند چون آن قسمتی که باید و شاید سیاست دولت در موقع عمل بر ما روشن نیست و نمی دانیم دولت چه سیاستی را اتخاذ خواهد کرد از این جهت عجلتاً خود داری نموده و منتظر عملیات دولتی هستیم و حقوق این اقلیتی که امروز منتظر عملیات دولت است بلکه حقوق هراقیت در موقع انتخابات ( که امروز مذاکره شد بزودی شروع میشود ) باید محفوظ باشد و دولت باید کمالاً در موقع انتخابات مراعات حفظ بسی طرفی را بنماید .

بنده شخصاً نسبت با آقای رئیس الوزرا

بنده عقیده ام این است هر دولتیکه تشکیل میشود باید از روی اصول مشروطیت تکیه گاهش مجلس شورای ملی باشد هیچ چیز غیر از مجلس شورای ملی در بردن و آوردن يك دولتی مؤثر نباشد اعم از آنتریکه های داخلی یا خارجی یا بالاخره بعلمیاتیکه مخالف اصول مشروطیت باشد پس از آنکه دولتی تشکیل شد باز در مرحله ثانی بنده معتقدم تا زمانی که آن دولت تصدی امر است باید معتقد و محترم باشد و این مسئله هم منافی نیست با اینکه يك اقلیتی در مقابل اکثریتی از اظهار موافقت خود داری نکنند بلکه بالاتر عرض میکنم مخالفت بکنند در هر حال نسبت بمقام دولت هر کس باشد باید تا وقتیکه اکثریت مجلس باو اعتماد دارد نهایت اهتمام را کرد که محترم و مقتدر و صاحب نفوذ باشد و امیدوارم سوره تفاهاتی که ممکن است تولید شود باشد رفع شود و بر تمام آقایان ثابت شود این جمعیتیکه فعلاً در اقلیت هستند همانطوریکه قبل ازین آقایان اظهار کردند يك اقلیت مثبتی باشد یعنی نه اینکه اظهار عقیده نکنند یا نظریه خود را بکنند و عقیده بنده این است اگر در مقابل اکثریت مجلس يك اقلیتی نباشد دولت دوام ندارد و عرض خیلی کوتاه است زیرا نمیدانم تکیه گاهش کیست و ابتداء او مجلس چون خیلی مشکل است که بین نمایندگان از هر جهت توافق نظر سیاسی حاصل شود .

ما يك اقلیت لاجوجی امیدواریم نباشیم یعنی اگر يك اوج مفیده از طرف دولت مجلس پیشنهاد شود ما نخواهیم گفت چون مخالف دولت هستیم از این جهت آن لایحه مفید نرارد میکنیم . و باو رأی نمیدهیم .

**مقصود از اقلیت مثبت این است وقتی که دیدیم امتیاز فقط بحال مملکت نافع است و دولت در این باب پیشنهادی بمجلس کرده من باید با کمال جدیت بانظریه دولت موافقت کنم نه این که در مخالفت خود لجاج و مصر شده و لو برخلاف مصالح مملکت هم باشد با دولت مخالفت کنیم . نه - ما این عقیده را نداریم .**

برای همین است که من و رفقای من در رفقای من خیال نداریم در موقع رأی رده آبی بدهیم برای چه ؟

برای این که رفقای من قبلاً فرمودند چون آن قسمتی که باید و شاید سیاست دولت در موقع عمل بر ما روشن نیست و نمی دانیم دولت چه سیاستی را اتخاذ خواهد کرد از این جهت عجلتاً خود داری نموده و منتظر عملیات دولتی هستیم و حقوق این اقلیتی که امروز منتظر عملیات دولت است بلکه حقوق هراقیت در موقع انتخابات ( که امروز مذاکره شد بزودی شروع میشود ) باید محفوظ باشد و دولت باید کمالاً در موقع انتخابات مراعات حفظ بسی طرفی را بنماید .

بنده شخصاً نسبت با آقای رئیس الوزرا

بنده عقیده ام این است هر دولتیکه تشکیل میشود باید از روی اصول مشروطیت تکیه گاهش مجلس شورای ملی باشد هیچ چیز غیر از مجلس شورای ملی در بردن و آوردن يك دولتی مؤثر نباشد اعم از آنتریکه های داخلی یا خارجی یا بالاخره بعلمیاتیکه مخالف اصول مشروطیت باشد پس از آنکه دولتی تشکیل شد باز در مرحله ثانی بنده معتقدم تا زمانی که آن دولت تصدی امر است باید معتقد و محترم باشد و این مسئله هم منافی نیست با اینکه يك اقلیتی در مقابل اکثریتی از اظهار موافقت خود داری نکنند بلکه بالاتر عرض میکنم مخالفت بکنند در هر حال نسبت بمقام دولت هر کس باشد باید تا وقتیکه اکثریت مجلس باو اعتماد دارد نهایت اهتمام را کرد که محترم و مقتدر و صاحب نفوذ باشد و امیدوارم سوره تفاهاتی که ممکن است تولید شود باشد رفع شود و بر تمام آقایان ثابت شود این جمعیتیکه فعلاً در اقلیت هستند همانطوریکه قبل ازین آقایان اظهار کردند يك اقلیت مثبتی باشد یعنی نه اینکه اظهار عقیده نکنند یا نظریه خود را بکنند و عقیده بنده این است اگر در مقابل اکثریت مجلس يك اقلیتی نباشد دولت دوام ندارد و عرض خیلی کوتاه است زیرا نمیدانم تکیه گاهش کیست و ابتداء او مجلس چون خیلی مشکل است که بین نمایندگان از هر جهت توافق نظر سیاسی حاصل شود .

ما يك اقلیت لاجوجی امیدواریم نباشیم یعنی اگر يك اوج مفیده از طرف دولت مجلس پیشنهاد شود ما نخواهیم گفت چون مخالف دولت هستیم از این جهت آن لایحه مفید نرارد میکنیم . و باو رأی نمیدهیم .

**مقصود از اقلیت مثبت این است وقتی که دیدیم امتیاز فقط بحال مملکت نافع است و دولت در این باب پیشنهادی بمجلس کرده من باید با کمال جدیت بانظریه دولت موافقت کنم نه این که در مخالفت خود لجاج و مصر شده و لو برخلاف مصالح مملکت هم باشد با دولت مخالفت کنیم . نه - ما این عقیده را نداریم .**

برای همین است که من و رفقای من در رفقای من خیال نداریم در موقع رأی رده آبی بدهیم برای چه ؟

برای این که رفقای من قبلاً فرمودند چون آن قسمتی که باید و شاید سیاست دولت در موقع عمل بر ما روشن نیست و نمی دانیم دولت چه سیاستی را اتخاذ خواهد کرد از این جهت عجلتاً خود داری نموده و منتظر عملیات دولتی هستیم و حقوق این اقلیتی که امروز منتظر عملیات دولت است بلکه حقوق هراقیت در موقع انتخابات ( که امروز مذاکره شد بزودی شروع میشود ) باید محفوظ باشد و دولت باید کمالاً در موقع انتخابات مراعات حفظ بسی طرفی را بنماید .

بنده شخصاً نسبت با آقای رئیس الوزرا

بنده عقیده ام این است هر دولتیکه تشکیل میشود باید از روی اصول مشروطیت تکیه گاهش مجلس شورای ملی باشد هیچ چیز غیر از مجلس شورای ملی در بردن و آوردن يك دولتی مؤثر نباشد اعم از آنتریکه های داخلی یا خارجی یا بالاخره بعلمیاتیکه مخالف اصول مشروطیت باشد پس از آنکه دولتی تشکیل شد باز در مرحله ثانی بنده معتقدم تا زمانی که آن دولت تصدی امر است باید معتقد و محترم باشد و این مسئله هم منافی نیست با اینکه يك اقلیتی در مقابل اکثریتی از اظهار موافقت خود داری نکنند بلکه بالاتر عرض میکنم مخالفت بکنند در هر حال نسبت بمقام دولت هر کس باشد باید تا وقتیکه اکثریت مجلس باو اعتماد دارد نهایت اهتمام را کرد که محترم و مقتدر و صاحب نفوذ باشد و امیدوارم سوره تفاهاتی که ممکن است تولید شود باشد رفع شود و بر تمام آقایان ثابت شود این جمعیتیکه فعلاً در اقلیت هستند همانطوریکه قبل ازین آقایان اظهار کردند يك اقلیت مثبتی باشد یعنی نه اینکه اظهار عقیده نکنند یا نظریه خود را بکنند و عقیده بنده این است اگر در مقابل اکثریت مجلس يك اقلیتی نباشد دولت دوام ندارد و عرض خیلی کوتاه است زیرا نمیدانم تکیه گاهش کیست و ابتداء او مجلس چون خیلی مشکل است که بین نمایندگان از هر جهت توافق نظر سیاسی حاصل شود .

ما يك اقلیت لاجوجی امیدواریم نباشیم یعنی اگر يك اوج مفیده از طرف دولت مجلس پیشنهاد شود ما نخواهیم گفت چون مخالف دولت هستیم از این جهت آن لایحه مفید نرارد میکنیم . و باو رأی نمیدهیم .

**مقصود از اقلیت مثبت این است وقتی که دیدیم امتیاز فقط بحال مملکت نافع است و دولت در این باب پیشنهادی بمجلس کرده من باید با کمال جدیت بانظریه دولت موافقت کنم نه این که در مخالفت خود لجاج و مصر شده و لو برخلاف مصالح مملکت هم باشد با دولت مخالفت کنیم . نه - ما این عقیده را نداریم .**

برای همین است که من و رفقای من در رفقای من خیال نداریم در موقع رأی رده آبی بدهیم برای چه ؟

برای این که رفقای من قبلاً فرمودند چون آن قسمتی که باید و شاید سیاست دولت در موقع عمل بر ما روشن نیست و نمی دانیم دولت چه سیاستی را اتخاذ خواهد کرد از این جهت عجلتاً خود داری نموده و منتظر عملیات دولتی هستیم و حقوق این اقلیتی که امروز منتظر عملیات دولت است بلکه حقوق هراقیت در موقع انتخابات ( که امروز مذاکره شد بزودی شروع میشود ) باید محفوظ باشد و دولت باید کمالاً در موقع انتخابات مراعات حفظ بسی طرفی را بنماید .

بنده شخصاً نسبت با آقای رئیس الوزرا

بنده عقیده ام این است هر دولتیکه تشکیل میشود باید از روی اصول مشروطیت تکیه گاهش مجلس شورای ملی باشد هیچ چیز غیر از مجلس شورای ملی در بردن و آوردن يك دولتی مؤثر نباشد اعم از آنتریکه های داخلی یا خارجی یا بالاخره بعلمیاتیکه مخالف اصول مشروطیت باشد پس از آنکه دولتی تشکیل شد باز در مرحله ثانی بنده معتقدم تا زمانی که آن دولت تصدی امر است باید معتقد و محترم باشد و این مسئله هم منافی نیست با اینکه يك اقلیتی در مقابل اکثریتی از اظهار موافقت خود داری نکنند بلکه بالاتر عرض میکنم مخالفت بکنند در هر حال نسبت بمقام دولت هر کس باشد باید تا وقتیکه اکثریت مجلس باو اعتماد دارد نهایت اهتمام را کرد که محترم و مقتدر و صاحب نفوذ باشد و امیدوارم سوره تفاهاتی که ممکن است تولید شود باشد رفع شود و بر تمام آقایان ثابت شود این جمعیتیکه فعلاً در اقلیت هستند همانطوریکه قبل ازین آقایان اظهار کردند يك اقلیت مثبتی باشد یعنی نه اینکه اظهار عقیده نکنند یا نظریه خود را بکنند و عقیده بنده این است اگر در مقابل اکثریت مجلس يك اقلیتی نباشد دولت دوام ندارد و عرض خیلی کوتاه است زیرا نمیدانم تکیه گاهش کیست و ابتداء او مجلس چون خیلی مشکل است که بین نمایندگان از هر جهت توافق نظر سیاسی حاصل شود .

ما يك اقلیت لاجوجی امیدواریم نباشیم یعنی اگر يك اوج مفیده از طرف دولت مجلس پیشنهاد شود ما نخواهیم گفت چون مخالف دولت هستیم از این جهت آن لایحه مفید نرارد میکنیم . و باو رأی نمیدهیم .

**مقصود از اقلیت مثبت این است وقتی که دیدیم امتیاز فقط بحال مملکت نافع است و دولت در این باب پیشنهادی بمجلس کرده من باید با کمال جدیت بانظریه دولت موافقت کنم نه این که در مخالفت خود لجاج و مصر شده و لو برخلاف مصالح مملکت هم باشد با دولت مخالفت کنیم . نه - ما این عقیده را نداریم .**

برای همین است که من و رفقای من در رفقای من خیال نداریم در موقع رأی رده آبی بدهیم برای چه ؟

برای این که رفقای من قبلاً فرمودند چون آن قسمتی که باید و شاید سیاست دولت در موقع عمل بر ما روشن نیست و نمی دانیم دولت چه سیاستی را اتخاذ خواهد کرد از این جهت عجلتاً خود داری نموده و منتظر عملیات دولتی هستیم و حقوق این اقلیتی که امروز منتظر عملیات دولت است بلکه حقوق هراقیت در موقع انتخابات ( که امروز مذاکره شد بزودی شروع میشود ) باید محفوظ باشد و دولت باید کمالاً در موقع انتخابات مراعات حفظ بسی طرفی را بنماید .

بنده شخصاً نسبت با آقای رئیس الوزرا

بنده عقیده ام این است هر دولتیکه تشکیل میشود باید از روی اصول مشروطیت تکیه گاهش مجلس شورای ملی باشد هیچ چیز غیر از مجلس شورای ملی در بردن و آوردن يك دولتی مؤثر نباشد اعم از آنتریکه های داخلی یا خارجی یا بالاخره بعلمیاتیکه مخالف اصول مشروطیت باشد پس از آنکه دولتی تشکیل شد باز در مرحله ثانی بنده معتقدم تا زمانی که آن دولت تصدی امر است باید معتقد و محترم باشد و این مسئله هم منافی نیست با اینکه يك اقلیتی در مقابل اکثریتی از اظهار موافقت خود داری نکنند بلکه بالاتر عرض میکنم مخالفت بکنند در هر حال نسبت بمقام دولت هر کس باشد باید تا وقتیکه اکثریت مجلس باو اعتماد دارد نهایت اهتمام را کرد که محترم و مقتدر و صاحب نفوذ باشد و امیدوارم سوره تفاهاتی که ممکن است تولید شود باشد رفع شود و بر تمام آقایان ثابت شود این جمعیتیکه فعلاً در اقلیت هستند همانطوریکه قبل ازین آقایان اظهار کردند يك اقلیت مثبتی باشد یعنی نه اینکه اظهار عقیده نکنند یا نظریه خود را بکنند و عقیده بنده این است اگر در مقابل اکثریت مجلس يك اقلیتی نباشد دولت دوام ندارد و عرض خیلی کوتاه است زیرا نمیدانم تکیه گاهش کیست و ابتداء او مجلس چون خیلی مشکل است که بین نمایندگان از هر جهت توافق نظر سیاسی حاصل شود .

ما يك اقلیت لاجوجی امیدواریم نباشیم یعنی اگر يك اوج مفیده از طرف دولت مجلس پیشنهاد شود ما نخواهیم گفت چون مخالف دولت هستیم از این جهت آن لایحه مفید نرارد میکنیم . و باو رأی نمیدهیم .

**مقصود از اقلیت مثبت این است وقتی که دیدیم امتیاز فقط بحال مملکت نافع است و دولت در این باب پیشنهادی بمجلس کرده من باید با کمال جدیت بانظریه دولت موافقت کنم نه این که در مخالفت خود لجاج و مصر شده و لو برخلاف مصالح مملکت هم باشد با دولت مخالفت کنیم . نه - ما این عقیده را نداریم .**

برای همین است که من و رفقای من در رفقای من خیال نداریم در موقع رأی رده آبی بدهیم برای چه ؟

برای این که رفقای من قبلاً فرمودند چون آن قسمتی که باید و شاید سیاست دولت در موقع عمل بر ما روشن نیست و نمی دانیم دولت چه سیاستی را اتخاذ خواهد کرد از این جهت عجلتاً خود داری نموده و منتظر عملیات دولتی هستیم و حقوق این اقلیتی که امروز منتظر عملیات دولت است بلکه حقوق هراقیت در موقع انتخابات ( که امروز مذاکره شد بزودی شروع میشود ) باید محفوظ باشد و دولت باید کمالاً در موقع انتخابات مراعات حفظ بسی طرفی را بنماید .

بنده شخصاً نسبت با آقای رئیس الوزرا

